

Belediye Kütüphaneleri Gerekli mi?: Bilgi Toplumu Bağlamında Bir Değerlendirme

Araş. Gör. Dr. Fatih Canata

İstanbul Üniversitesi, Türkiye, fatihcan@istanbul.edu.tr

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkiye toplumunun yerel düzeyde bilgi ihtiyacını karşılayan belediye kütüphanelerinin gerekliliğini bilgi toplumu bağlamında tartışmaktır. Türkiye’de belediyelerin kütüphane hizmetlerinin yasal bir dayanağı bulunmamaktadır. Belediyeler, kütüphane hizmetlerini Belediye ve Büyük Şehir Belediyesi yasasına dayalı olarak yapılan gönüllü hizmetler içinde sınıflandırmaktadırlar. Kendine has bir yasa, politika ve koordinasyon merkezinin bulunmaması nedeniyle belediye kütüphaneleri dağınık bir görünüm sergilemektedir. Bu çalışma kavramsal olarak, Bilgi Toplumu, Bilgi Toplumu Politikası, kütüphane yasası, halk kütüphaneleri ve belediye kütüphanelerini kapsamaktadır. Çalışmanın sonucunda, bir anlamda halk kütüphanesi hizmeti veren belediye kütüphanelerinin tüm sorunlarına rağmen diğer kütüphane türleri kadar gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi Toplumu; Bilgi Toplumu Politikası; kütüphane yasası; halk kütüphaneleri; belediye kütüphaneleri.

Giriş

Toplumların bilgiyle olan ilişkisi – bilgiyi edinme, koruma, kullanma ve üretim – gelecek nesiller için varoluş gereçesi olarak kabul edilmektedir. Bilgi edinme ve bilgiyi kullanma alışkanlıkları toplumların gelişmişlik ve kalkınmışlık düzeylerini göstermesi açısından oldukça önemlidir. Gelişim süreçleri ve dönemleri kendine has yöntem ve teknolojileri de beraberinde üretmektedir. Üretilen araç/gereç ve teknolojiler bilginin toplumsallaşmasına önemli katkılar sağlamaktadır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaşanan gelişmeler ve bilgi patlaması dünyada köklü değişikliklerin yaşanmasına neden olmuş ve yeni bir toplum yapısı olan bilgi toplumu ortaya çıkmıştır. Bilginin ham madde olarak kullanılması sonucunda ortaya çıkan sayısal ağlar ve bunların yoğun bir

şekilde kullanılmasıyla birlikte üretilen yeni teknolojiler bilgi toplumunun yapı taşları olarak kabul edilmektedir. Günümüz dünyasında üretimin temel faktörü haline gelen bilgi toplumsal değişimin de başat aktörü olmuştur.

Bilgiyi toplayan, düzenleyen ve kullanıcılarına sunan bilgi merkezlerinin toplumların gelişiminde çok önemli bir katkısı vardır. Bundan dolayı belirli politikalar oluşturulurken bilgi merkezlerinin, bu politikaların dışında tutulmaması gerekmektedir. Gelişmiş ve kalkınmış ülkelerde hayatın merkezinde yer alan halk/belediye kütüphaneleri bireylerin kişisel gelişimine katkıda bulunarak toplum ve kütüphaneler arasında bir ilişki kurulmasını sağlamıştır. Bireylerin kütüphane kurumuyla girdiği interaktif iletişim kütüphane kurumunun hizmet çeşitliliğini ve kalitesini de olumlu yönde etkilemiştir. Gelişmiş ülkelerdeki kütüphanelere ilişkin olumlu gelişmelerin aksine gelişmekte olan ülkelerde kütüphanelere ilişkin olumlu tablodan söz etmek olanaksızdır. Türkiye’de de kütüphaneler konusunda özellikle de halk kütüphaneleri konusunda yeterli bilinç düzeyine varılamamıştır. Hayatın merkezinde yer alması gereken halk kütüphaneleri neredeyse atıl durumda bırakılmıştır. Halk kütüphanesi yasa ve politikasının olmaması bu duruma yol açan temel faktörlerdendir. Belediye ve Büyükşehir Yasası kapsamında farklı yönetmeliklerle bir anlamda halk kütüphanesi hizmeti veren belediye kütüphanelerinin ise çok ciddi standart, politika ve koordinasyon sorunu vardır. Halk kütüphanelerini yerel yönetimler/belediyelere devrinin konuşulduğu bir dönemde mevcut sorunlu yapısıyla belediye kütüphanelerinin toplumsal olarak nasıl bir farkındalık yaratacağı ise akıllarda soru işaretleri bırakmaktadır.

Türkiye’de kütüphane ve bilgi bilim literatüründe bilgi toplumu, bilgi toplumunda kütüphanelerin rolü, halk kütüphaneleri ve halk kütüphanelerinin yerel yönetimler/belediyelere devri konuları çokça tartışılmıştır (Yılmaz, 1997; Aslan, 1998; Yılmaz, 1998; Tonta, 1999; Yılmaz, 2001; Rukancı ve Anameriç, 2004; Gülle, 2004; Yılmaz, 2005a; Yılmaz, 2005b; Kurulgan, 2006; Faydalıgöl ve Yılmaz, 2007; Akman, 2009; Yılmaz, 2010; Yılmaz, 2011; Yılmaz ve Aydın, 2011; Yılmaz ve Dalkıran, 2012; Açıkgöz ve Yılmaz, 2013; Tonta ve Küçük, 2014; Bozkurt, 2014; Gülle 2015; Karadeniz ve Yılmaz, 2016). Kapsamı, bilgi toplumu, bilgi toplumu politikası, kütüphane yası, halk kütüphaneleri ve belediye kütüphaneleri olan bu çalışmanın amacı ise

Türkiye toplumunun yerel düzeyde bilgi ihtiyacını karşılayacak olan belediye kütüphanelerinin gerekliliğini bilgi toplumu bağlamında tartışmaktır. Bilgi toplumu olarak adlandırılan gelişmiş ve kalkınmış Batılı uygarlıklardaki kütüphane ve toplum ilişkisinin öneminin ayrıca vurgulanacağı bu çalışmada, “belli bir amaca yönelik olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme” yönteminden yararlanılmıştır (Karasar, 1994, s.183).

Bilgi Toplumu

20. yüzyılın ortasından itibaren dünyada yaşanan ve yerleşik alışkanlıkları değiştiren dönüşüm ve gelişim bir birçok alanda kendini hissettirmiştir. Endüstri toplumunun oluşturduğu kavramsallaştırmalar yerini yeni kavramlara bırakmıştır. Bilgi teknolojisi alanındaki ilerlemeler farklı bir üretim ve tüketim kültürünün oluşmasını sağlamıştır. Bu değişiklikleri anlamaya çalışan birçok insan içine girilen bu yeni dönemi hem teknolojik hem de sosyolojik bir bakış açısıyla açıklamaya çalışmıştır. Etkileri 1970’lerden hissedilen ve günümüzde de devam eden yeni süreç iki bakış açısıyla tanımlanmış ve post endüstriyel toplum, post kapitalist toplum, bilgi toplumu, bilgi ekonomisi vb. farklı kavramların da ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Literatürde Endüstri Çağının 1956-57’lerde sona erdiği ve yerini bilgi toplumuna bıraktığı belirtilmektedir. Drucker (1994, s.16), İkinci Dünya Savaşından hemen sonra ortaya çıkmaya başlayan gelişmeler sonucu oluşan toplumu post kapitalist toplum olarak tanımlamaktadır. Buna göre, yeni toplumun temel ekonomik kaynağı, yani iktisatçıların deyimiyle üretim araçları sermaye, emek ya da doğal kaynaklar değil bilgidir ve bilgi olacaktır. Bell, post kapitalist toplum olarak adlandırdığı bu yeni toplum yapısını, sosyal kontrol amacıyla yenilik ve değişim yönetimini bilgi odaklı organize eden toplum olarak tanımlamıştır. (Aktaran, Poloma, 1993, ss. 326-327). Toffler (1983, ss. 32-33), insanlık tarihini ‘dalgalar’ olarak adlandırdığı üç aşamaya ayırır: İlk dalga doğayı/tarım toplumunu, ikinci dalga eşyanın doğasını/endüstri toplumunu, üçüncü ve en önemli dalga ise bilginin doğasını/bilgi toplumunu temsil eder. İkinci dalganın/endüstri toplumunun belirgin özellikleri üretimin temel faktörleri olan emek, sermaye ve doğal kaynaklar iken üçüncü dalganın/bilgi toplumunun temel özellikleri bilgi, kültür ve düşünce sistemleridir. Castells (1996, ss. 13-18) ise ağ toplumu dediği

bu yeni toplum yapısını, düzenlenmiş (örgütlenmiş) ağlarda bilginin üretiminin, depolanmasının, işlenmesinin ve erişiminin önemli rol oynadığı insan varlığının yeni bir biçimi olarak tanımlamaktadır.

Webster (1995, s. 6), bilgi toplumu dediği yapının beş tipini şu şekilde açıklamıştır: teknolojik, ekonomik, mesleki, mekânsal ve kültürel toplum biçimleri. Bilgi toplumu, gelişmiş endüstriyel ekonomilerdeki sektörü yönlendiren güç olarak teknolojiyi görür. Bilgi toplumu teorisini tartışan düşünürlerin yaptığı tanımlamalardan çıkan sonuçlar özetle: hizmet sektörünün ekonomideki artan rolü, bilimsel araştırmaların ekonomik gelişmelerdeki artan rolü ve bilginin bir kaynak olarak artan rolüdür. Yeni toplum yapısının benzer yanlarının çokluğuna rağmen bu toplum yapısının farklı kavramlarla adlandırıldığı görülmektedir. Post endüstriyel toplum kavramını kullanan Bell (1973, s. 14) bu yeni toplumun karakteristik yapısını şu şekilde belirtmektedir;

- Ekonomik sektör; mal üreten bir ekonomiden hizmet üreten bir ekonomiye evrilme;
- Mesleki dağılım; profesyonelliğin ve teknik uzmanlığın üstünlüğü;
- Eksen prensibi; yenilik ve toplumsal politikalar için kaynak olarak bilginin merkezileştirilmesi;
- Geleceğe yönelim; teknolojinin kontrol edilmesi ve değerlendirilmesi;
- Karar verme; yeni bir akıllı teknoloji yaratma.

Bilgi toplumu kavramının ekonomik ve teknolojik gelişmelerden yola çıkılarak yapılan tanımlarında ve sınıflanan karakteristik özelliklerinde öne çıkan nokta Endüstri Çağı/toplumu vurgusudur. Bilgi toplumuyla ilgili küresel anlamda birçok çalışma yapılmıştır. Bunlardan biri Aralık 2003 yılında Cenova’da yapılan Birleşmiş Milletler – BM Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi (WSIS – World Summit On The Information Society)’dir. Bu zirvenin “Bilgi Toplumu İnşa Etmek: yeni binyılda küresel bir meydan okuma” adıyla yayımlanan sonuç bildirgesinin birinci maddesinde bilgi toplumunun vizyonu şu şekilde açıklanmıştır; Dünya halklarının temsilcileri olarak ortak arzu ve hedefimiz Birleşmiş Milletler Evrensel İnsan Hakları Bildirgesinin amaçları ve ilkeleri doğrultusunda, sürdürülebilir kalkınma ve hayat kalitesini arttırmak için bireylerin ve toplumların tüm potansiyellerini sergileyebilecekleri, herkesin bilgi üretebileceği

ve üretilen bu bilginin erişiminin, kullanımının ve paylaşımının olanaklı olduğu insanların merkeze oturtulduğu kapsamlı ve kalkınma odaklı bir bilgi toplumdur (ITU, 2003).

Avrupa Birliği – AB de bilgi toplumunun sağladığı fırsat ve olanaklardan yararlanmak için 2000’li yılların başından itibaren bir dizi çalışma başlatmıştır. Bu çalışmaların amacı toplumsal ve ekonomik dönüşümle birlikte bilgi teknolojilerini maksimum düzeyde kullanmak ve faydalar elde etmektir. 23 Mart 2000 Avrupa Konseyi tarafından Lizbon’da yapılan toplantıda eAvrupa – eEurope girişimini başlatmıştır (eEurope, 2000). 14 Haziran 2000’de bu strateji güvenli, hızlı ve ucuz internet erişimini, bireylerin bilgi okuryazarlığı donanımlarının artırılması için yatırım ve internet kullanımının daha geniş kitlelere yayılması hedefleri doğrultusunda bir eylem planına dönüştürülmüş ve eAvrupa 2002 adıyla uygulamaya konmuştur (eEurope, 2002). İlerleyen tarihlerde aday ülkeleri de kapsayacak şekilde genişleyen eAvrupa girişimi yeni bir girişim olan eAvrupa+ eylem planının doğmasını sağlamıştır. eAvrupa+ eylem planı, herkesin erişebileceği hızlı ve ucuz bir iletişim hizmetini e-Devlet, e-Sağlık, e-Öğrenme ve e-Ticaret alanlarını kapsayacak şekilde ön koşul olarak kabul etmiştir (eEurope+, 2001).

Farklı kavramsallaştırmalarla ele alınan ve önemsenen aynı zamanda çeşitli yönleriyle eleştirilen bu yeni toplum modeli 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra sosyolojik, ekonomik ve teknolojik olarak yaşanan hızlı bir değişim ve dönüşüme işaret etmektedir. Bu dönüşüm süreci sonucunda ortaya çıkan yeni toplum genel olarak bilgi toplumu olarak bilinmektedir. Bilginin ekonomik ve toplumsal olarak önemli bir rolünün olduğu bilgi toplumu kendinden önceki dönemlerden bağımsız olarak incelenemeyecek bir olgudur. Bilgi toplumu uygarlık tarihi boyunca yaşanan bilimsel gelişmelerin yığılarak ilerlemesiyle son kırk yıllık bir paradigma olarak varlığını hissettirmektedir. Temelinde Endüstri Devriminin yaratmış olduğu teknolojiler bulunan bilgi toplumu bu teknolojilerin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkmış bir toplum yapısıdır. Bilgi teknolojilerinin bu toplum yapısını açıklamada yetersiz olacağı bunun yanında sosyal ekonomik ve psikolojik unsurların da gözden kaçırılmaması gerekmektedir. Teknoloji ve toplum arasındaki bu ilişki sonucunda ortaya çıkan karşılıklı etkileşim bilgi toplumunda kütüphanelerin rolünün neler olduğunu da tartışılır kılmaktadır. Özetle bilgi toplumu şu şekilde tanımlanabilir: “endüstri toplumunun üretmiş olduğu

araçlar üzerine inşa edilen, bilginin ekonomide temel unsur olarak kabul edildiği, iletişim ve hizmet sektörlerinin ekonomik yapı içinde lider olduğu, nitelikli/egitimli bireylerin önem kazandığı, düşünsel yaratıcılığın belirleyici olduğu ve bilgi okuryazarlığının önemli olduğu bir toplum yapısıdır.”

Bilgi Toplumunda Kütüphanelerin Rolü

Bilgi toplumu olma yolunda belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için son kırk yılda yaşanan sosyo-ekonomik, politik, kültürel, bilimsel ve teknolojik değişim ve dönüşümü anlayabilmek ve buna uygun hareket etmek kaçınılmaz bir gerçektir. Belirlenen amaç ve hedefler doğrultusunda toplumun tüm kesimleri arasındaki uçurumu azaltmak amacıyla demokrasi ve insan hakları, nitelikli bir eğitim, sosyo-kültürel etkinlikler, bilgiye dayalı sürdürülebilir ekonomi, sağlık, güvenlik, haberleşme vb. alanlarda gerekli politikaların belirlenmesi ve hayata geçirilmesi gerekmektedir. Birçok alandaki toplumsal eşitsizliğin ortadan kaldırılması ve tüm bireylerin nitelikli bir hale gelmesi hususunda anahtar rolü üstlenen kurumların başında kütüphaneler gelmektedir. “Dijital Uçurum’ (bölünme) olarak adlandırılan ve teknolojiye/teknolojiye erişim olanaklarına sahip olanlarla olmayanların arasındaki farklar biçiminde ifade edilen eşitsizliğin giderilmesinde kütüphaneler söz, edilen teknolojiyi ücretsiz sağlama işleviyle öne çıkmaktadır. Bir başka deyişle, Bilgi Toplumunda kütüphaneler ‘Dijital Uçurum’un kapatılmasında rol üstlenmektedirler” (Yılmaz, 2010, s. 267).

Toplumsal yapı içinde kütüphanelerin önemli bir rolü vardır. Kütüphaneler kültürel mirasın toplandığı ve korunduğu, bilgi taşıyan her türden materyalin kataloglandığı, sınıflandığı ve tanımlanarak erişilebilir hale getirildiği ve herkesin eşit bir şekilde bu koleksiyona erişiminin sağlandığı halk kurumlarıdır. Kütüphanelerin sahip olduğu kaynaklarla vermiş olduğu hizmet bilgi toplumunda kütüphaneler ‘Dijital Uçurum’un kapatılmasında rol üstlenmektedirler ve kütüphane ilişkisinin önemini ortaya koymaktadır. Yılmaz (2010, s. 266), bu ilişkinin doğal ve zorunlu bir ilişki olduğunu ifade etmektedir. “Bilgi Toplumunun bilgi temelli bir toplumsal yapı, kütüphanenin de bilgiyi sağlayan, düzenleyen ve erişime sunan bir kurum olmasından kaynaklanan ilişkidir. Bir başka deyişle, bilgi temelli bir toplumsal yapı ile bilgi üzerine temellenen bir kurum olan kütüphane doğal olarak örtüşmekte, Bilgi Toplumu kütüphane kurumunun varlığını zorunlu kılmaktadır.

Kütüphane, Bilgi Toplumunun altyapı koşullarından birisi anlamına gelmektedir.”

Toplumların sosyolojik olarak geçirmiş olduğu değişim ve dönüşüm kaçınılmaz olarak kütüphane kurumunu da etkilemiştir. Bilgi teknolojilerinin kütüphanelerde kullanılmasıyla birlikte yapısal olarak köklü değişiklikler ortaya çıkmıştır. Kullanıcı hizmetleri, kayıt ortamları, kütüphane yönetimi, personelin niteliği, kütüphane binası ve standartlaşma vb. unsurlar bu değişimden etkilenmiş ve kullanıcıların beklentisi doğrultusunda yeniden bir yapılanma sürecine girmiştir. “Bilgi Toplumu, üretim faktörlerinin, kamu ve özel kurumların, bireylerin ve devletin teknolojik gelişmeler karşısında kendilerini yeniden yapılandırmalarını zorunlu kılan bir ortamı da beraberinde getirmiştir. Bu yapılanmayı gündeme getiren olgu ise; bilgi birikiminin gereksinimleri karşılayacak biçimde somutlaştırılması olan teknolojidir” (Rukancı ve Anameriç, 2004, s. 3-4).

Gelişmiş birçok ülkede kütüphaneler bilgi toplumunun ve politikalarının bir bileşeni olarak kabul edilmektedir. AB'nin bilgi toplumu politikalarında (E-Avrupa Girişimini, E-Avrupa 2002 Eylem Planı, E-Avrupa 2005 Girişimi vb.) ve BM Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi çalışmalarında bilgi teknolojileri alt yapısı ile kütüphane kurumu güçlü bir biçimde ilişkilendirilmekte ve kütüphane kurumu bilgi toplumunun etkin araçları arasında görülmekte, hükümetlerin, uluslararası kuruluşların, özel sektörün ve sivil toplumun politika ve tedbirlerinde kütüphane kurumuna Bilgi Toplumunun bir bileşeni olarak yer vermelerinin gereği vurgulanmaktadır (Yılmaz ve Aydın, 2011, s. 66). Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu (IFLA - International Federation of Library Associations and Institutions) (2005) İskenderiye’de yayınlamış olduğu Bilgi Toplumu Manifestosunda bilgi toplumunda kütüphanelerin görevlerini şu şekilde sıralamıştır:

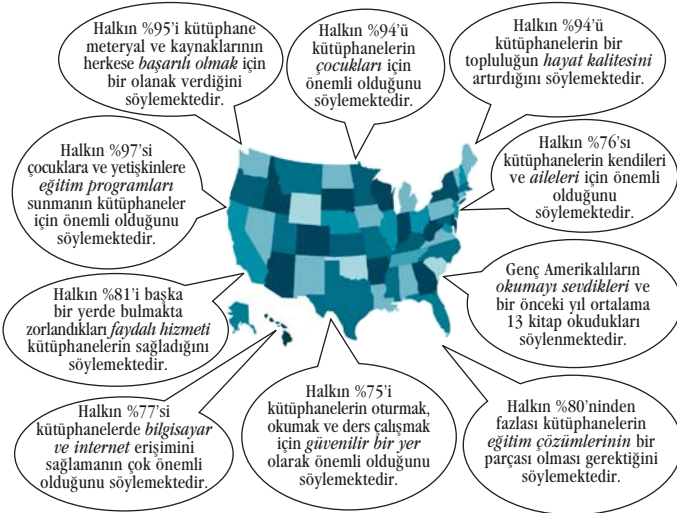
- Sınırlarına bakılmaksızın düşünce özgürlüğünü ve bilgiye erişimi desteklemek.
- İnsan haklarını ve demokratik değerleri tarafsız bir şekilde savunmak.
- İnsanların ihtiyaçlarına göre oluşan sorulara cevap veren eşsiz kurumlardan olan kütüphaneler, bilginin iletiminde hayati bir rol üstlenerek kütüphaneleri demokratik ve açık bir bilgi toplumu için yaşamsal kılmak.

- Dünyadaki gelişme hedeflerine katkı sağlamak adına ekonomik kalkınmada eşitsizliğe yol açan dijital uçurumu önemli ölçüde ortadan kaldırmak için bilgi okuryazarlığının artırılmasını, bilgi kaynaklarının ve bilgi/iletişim teknolojilerinin etkin bir şekilde kullanılmasını desteklemek.

IFLA (2003), Cenova'daki Dünya Bilgi Toplumu Zirvesinden sonra bilgi toplumunda kütüphanelerin rolünü açıklayan bir doküman yayımlamıştır. Bu dokümanda kütüphanelerin üstlendikleri anahtar rolü açıklamıştır. Bu dokümana göre kütüphanelerin üstlendiği rol, “Kütüphane ve bilgi merkezlerinin ekonomik ve kültürel avantaj için temel bilgi kaynaklarına engelsiz bir şekilde erişim sağlayan anahtar bir rolü vardır. Bunu yaparken telif haklarını, demokratik değerleri ve evrensel insan haklarını koruyup geliştirirler. Buldukları toplumsal yapı içinde yaş, cinsiyet, ekonomik statü, bilgi okuryazarlığı donanımı, kültürel ve etnik köken, dini ve politik görüş, cinsel eğilim, fiziki ve akli yeteneklere bakmadan toplumsal bütünleşme için çabalarlar. Bu kütüphanelerin hizmet ettiği toplulukların ortak paydaları coğrafik konumları veya gittikçe artan teknoloji ile ilgi alanları doğrultusunda birbirleriyle bağ kurmaları olabilir” şeklinde özetlenmiştir. Bununla birlikte 21. yüzyıl kütüphanelerin ne olduğunu IFLA (2003) maddeler halinde sıralamıştır. Bunlardan ilk dördü aşağıda verilmiştir:

1. Bir kütüphane bilgiye, düşüncelere ve hayal ürünlerine erişim anlamına gelir.
2. Kütüphane deneyimi, dünyadaki varoluş nedenimizi, bir çocuk hikâyesinin yarattığı sevinci, güvenli su kaynağı sağlamanın ipuçlarını ya da bilge bir şifacının kayıtlarını anlamanızın anahtarı olabilir.
3. Topluluğun ihtiyaçları doğrultusunda güvenli bir buluşma noktası olarak kamu hizmeti veren kütüphaneler en demokratik kurumlardan biridir.
4. Farklı bakış açılarıyla halka göre kütüphaneler; buluşların ortaya çıktığı yer, yaşam boyu öğrenmenin yeri, sosyal ve politik araştırmaların desteklendiği yer, ilham ve düşüncelerin yeri, olgusal soruların cevaplandığı kaynak, yeni becerilerin kazanıldığı yer, topluluk merkezi, yerel çalışmaların kaynağı, eğlence merkezi olarak görünmektedir.

Bilgi toplumu insanın merkeze oturtulduğu ve bireylerin kişisel gelişmelerini ön planda tutan yapısıyla yeni bir birey tipinin de ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu yeni birey tipi içinde bulunduğu çağa göre kendini donatan ve beklentilerinin ne olduğunu bilen insan tipine işaret etmektedir. Bu yeni bireyin kütüphanelerden özellikle de halk kütüphanelerinden beklentilerinin ne olduğunu veya ona göre halk kütüphanelerinin neyi ifade ettiği bazı çalışmalarla ortaya konmuştur. Amerika'da PEV Resarch Center tarafından yapılan dört farklı çalışmadan esinlenen Cecil İlçe Kütüphanesi (Cecil Puplic Libraries) Amerikalıların halk kütüphaneleri hakkındaki görüşlerini ortaya koymuştur. Bu görüşler aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 1. Amerikalıların halk kütüphaneleri hakkındaki görüşleri (Kaynak: Zickuhr, Rainie ve Purcell, 2013; Miller, Zickuhr, Rainie ve Purcell, 2013; Zickuhr, Rainie ve Purcell, 2013; Zickuhr, Rainie, Purcell ve Duggan, 2013; Cecil Puplic Libraries, 2014)

Yukarıdaki çalışmaya göre 21. Yüzyılda bireylerin kütüphanelerden beklentisi bir hayli yüksektir. Bununla birlikte birey ne istediğinin farkındadır. Bireyin kütüphane kurumuna yaklaşımı ve bu konudaki farkındalığı kütüphane hizmetlerinin daha etkin ve geniş bir yelpazede verilmesini sağlamaktadır. Bilgi toplumunda bireyin hayatında önemli bir yeri olan kütüphaneler kendilerini bu içinde bulunduğumuz çağın dinamiklerine göre yeniden şekillendirmektedirler.

Hayatın merkezinde yer alan kütüphaneleri Bilgi toplumundan bağımsız bir şekilde ele almak son kırk yılda yaşanan değişimin ve gelişimin anlaşılmadığının bir göstergesi olacaktır.

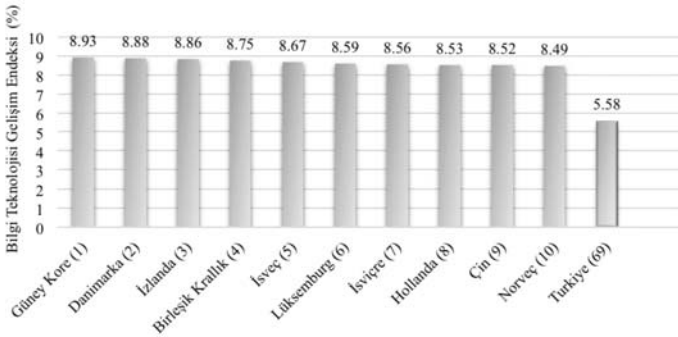
Türkiye'deki Durum

Batı Uygarıklarında yaşanan bilgi toplumuyla ilgili gelişme ve yenilenme hareketlerinin Türkiye'de aynı doğrultuda yaşandığını söylemek olanaklı görünmemektedir. Bilgi toplumu politikalarında teknolojik kalkınma için bazı adımlar atılmışsa da bu adımların Türkiye'yi bilgi toplumuna dönüştürecek düzeyde olmadığı açık bir şekilde görünmektedir. Toplumsal olarak Batı Uygarıklarının geçmiş olduğu evrelerden geçemeyen, endüstrisini yaratamayan, teknoloji üretemeyen ve bu noktada gelişmiş ülkelere bağımlı kalan Türkiye'nin bilgi toplumu olabilmesi için sosyal, ekonomik ve kültürel olarak köklü bir değişime ihtiyacı vardır. Bir söylem olarak dile getirilen Türkiye ve bilgi toplumu ilişkisi sağlıklı bir yaklaşımdan uzaktır. Yılmaz (1998, s. 156), bu duruma dikkat çekerek sorgulanmadan ve irdelenmeden kabul edilen "Bilgi Toplumu" kavramının sloganlaştırıldığını ifade etmektedir. Bununla birlikte sosyo-kültürel yapı ve teknoloji arasındaki fark teknoloji üretmenin önünde engel olarak durmaktadır. Türkiye, endüstri ve bilgi toplumunun teknolojisini üretememekte ve bu teknoloji yurt dışından ithal etmektedir. Bu sorunun temelinde yatan unsur ise Türkiye'nin kültürel dönüşümünü gerçekleştirememiş olmasıdır (Erkan, 1998, s. 216).

Türkiye'de bilgi toplumuyla ilgili çalışmaların 1990'lı yıllarda başladığı görülmektedir. Bu amaçla temel politika belgeleri hazırlanmıştır. Bu politika belgeleri, Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Planı - TUENA (1999), e-Türkiye Girişimi Eylem Planı (2000), e-Dönüşüm Türkiye Projesi Kısa Dönem Eylem Planı (2003- 2004), 2005 Eylem Planı ile Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (2006-2010) ve 2015-2018 Bilgi Toplum Stratejisi ve Eylem planıdır (Kalkınma Bakanlığı, 2015, s. 11).

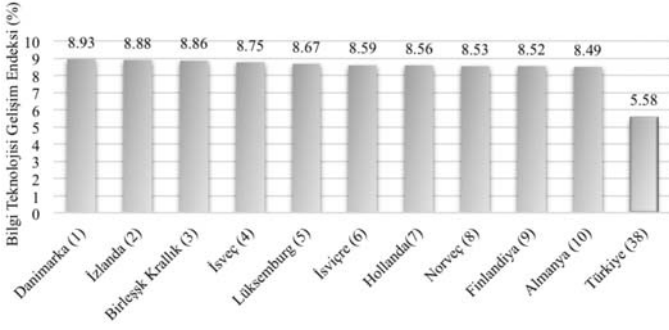
Türkiye'nin bilgi toplumu olma doğrultusunda oluşturulan ve uygulanan temel politika metinlerinde sosyal, ekonomik, kültürel ve teknolojik anlamda hedeflerin belirlendiği ve bunların uygulanması için çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bilgi teknolojilerinin ekonomik kalkınmaya yaptığı önemli bir ölçüt olarak kabul edilmektedir. Bilgi teknolojilerini

üretmeyen ve dolayısıyla ekonomik kalkınmasında bu sektörün ciddi etkileri olmayan Türkiye'nin ortaya koyduğu tüm politika metinlerine rağmen Türkiye'nin henüz bilgi toplumu olmadığı gerçeği açıkça ortada durmaktadır. Bu durumu daha da anlaşılır kılmak için Türkiye'nin mevcut durumunu küresel örnekleriyle karşılaştırmak yararlı olacaktır. Uluslararası kurumlar tarafından hazırlanan, bilgi teknolojilerinin siyasi ve yasal ortam, iş ve yenilik ortamı, altyapı, fiyat uygunluğu, eğitim becerileri, bireysel kullanım, iş için kullanım, kamunun Bilgi Teknolojisi vizyonu, ekonomik etki ve sosyal etki gibi başlıklar altında ülkelerin gelişmişlik düzeylerini inceleyen endeksler bilgi teknolojilerinin sosyo-ekonomik ve toplumsal değişime olan etkilerini ölçmektir. 2015'te farklı iki kurumun hazırladığı endekslerde Türkiye'nin durumunun orta seviyelerde olduğunu ancak henüz bilgi toplumu olmadığı görülmektedir. Birleşmiş Milletler teknoloji ajansı olan Uluslararası Telekomünikasyon Kurumu (ITU International Telecommunication Union) tarafından hazırlanan Bilgi Toplumu Ölçme Raporu (Measuring the Information Society Report) her yıl bilgi teknolojileri alanındaki gelişmeleri Bilgi Teknolojisi Gelişim Endeksinde (IDI - ICT Development Index) listelemektedir. Hazırlanan bu endeks ülkelerin bilgi teknolojileri alanındaki gelişimini göstermekte ve mevcut sayısal uçurumu ortaya koymaktadır. 2015 Bilgi Teknolojisi Gelişim Endeksinde göre Türkiye % 5,58'lik bir oranla küresel 166 ekonomi içinde 69. sırada yer almıştır. Bu listenin ilk on sırasındaki yer alan ülkelerin durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

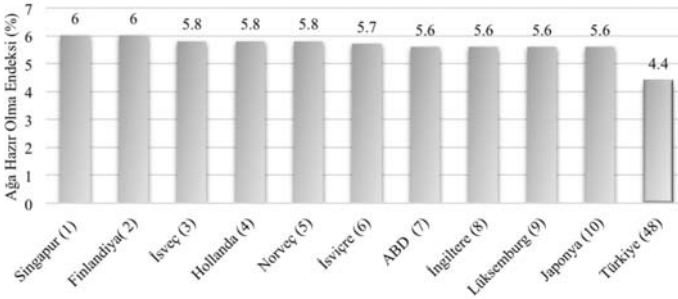
Şekil 2. BM Uluslararası Telekomünikasyon Ajansı Bilgi Toplumu Ölçme Raporu, 2015 Bilgi Teknolojisi Gelişim Endeksi: Küresel 166 Ekonomi (Kaynak: ITU, 2015, s. 12)

Türkiye bölgesel 40 Avrupa ekonomisi içinde ise 38. sırada yer almıştır. Avrupa'daki ilk on sırada yer alan ülkelerin durumu yine tablo halinde aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 3. BM Uluslararası Telekomünikasyon Ajansı Bilgi Toplumu Ölçme Raporu, 2015 Bilgi Teknolojisi Gelişim Endeksi: Küresel 166 Ekonomi (Kaynak: ITU, 2015, s. 24)

Dünya Ekonomik Forumu (WEF - World Economic Forum) 2001 yılından beri hazırladığı Ağa Hazırlıklı Olma Endeksiyle (Networked Readiness Index) ülkelerin bilgi teknolojilerini kullanmaya hazır olma düzeylerini ölçmektedir.

Şekil 4. Dünya Ekonomik Forumu 2015 Ağa Hazırlıklı Olma Endeksi: Küresel 143 Ekonomi (Kaynak: WEF, 2015, ss. 8, 249)

Dünyanın en iyi on ekonomisiyle Türkiye'nin bilgi teknolojilerinin kullanımını geliştirilmesini ve ekonomik kalkınmaya olan etkilerinin karşılaştırıldığı uluslararası endeksler Türkiye'nin bilgi toplumu olma iddiasının çokta gerçekçi olmadığını ortaya koymaktadır. Bilgi toplumu iddiasıyla hareket eden Türkiye'nin strateji ve politikalarında kütüphane kurumuna yaklaşımının ne olduğunu ortaya koymak bu iddianın gerçekliğini daha sağlıklı bir şekilde değerlendirmemize yardımcı olacaktır.

Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Planı - TUENA (1999) “kütüphane, müze ve sanat galerine çevrimiçi erişim” ifadeleri dışında kütüphanelere yer vermemiştir (1999, s. 11). *e-Türkiye Girişimi Eylem Planı (2000)* belgesinin kapsamı, “kamu kurum ve kuruluşlarındaki tüm arşivler, kütüphaneler, dokümantasyon, araştırma ve bilgi merkezlerini kapsamaktadır” olarak belirtilmiştir. e-Türkiye Girişimi Eylem Planında kütüphane ve arşiv hizmetlerinin sayısallaştırma işlemiyle özdeş tutulduğu ifadeler, arşiv ve kütüphane işlemlerinin elektronik ortamda yürütülmesi başlığı altında ele alınmıştır (T.C. Başbakanlık, 2002, s. 33-34).

e-Dönüşüm Türkiye Projesi Kısa Dönem Eylem Planı (2003-2004) “tarihi arşivlerdeki tasnifi tamamlanan belgelere ait katalog bilgileri ile görüntülerinin elektronik ortamda hizmete sunulması” ifadesi dışında kütüphane ve arşiv hizmetlerini yeterli düzeyde ele almamıştır. Bu plan belgesinde de sayısallaştırma çalışmaları ön planda tutulmuştur (DPT, 2004, s. 48). *2005 Eylem Planında*, “2004 yılında başlatılan ve koleksiyonda bulunan tezlerin bibliyografik künyelerini içeren mevcut Tez Veri Tabanı ile bütünleşmiş çalışacak ve İnternet üzerinden tezlerin tam metinlerine erişim sağlayacak ‘Ulusal Dijital Tez Arşivi’ programı çalışması tamamlanmıştır” ifadesine yer verilerek kütüphane ve arşiv hizmetlerine sayısallaştırma odaklı bir yaklaşım devam ettirilmiştir (DPT, 2006, s. 56).

Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (2006-2010) daha önceki planlarda olduğu gibi kütüphane ve arşivlere sadece sayısallaştırma çalışmaları doğrultusunda yer vermiştir. Eylem planında, “Ülkedeki tüm kütüphanelerde yer alan kaynakların tek noktadan sorgulanabilmesi; kitap ayırıtma, talep, uzatma, ceza ödeme gibi işlemlerin çevrimiçi gerçekleştirilebilmesi; elektronik kanallardan kullanıcılara çeşitli bilgilendirme mesajları yollanabilmesini sağlayacak sistem kurulacaktır. Seçili kütüphane materyallerine (kitap, tez, saydam, vb.) ve devlet arşivlerinde yer alan sık kullanılan belgelere çevrimiçi erişim imkânı sağlanacaktır. Farklı kurumlar tarafından yürütülen e-kütüphane çalışmaları birleştirilecektir” ifadeleri yer almıştır (Bilgi, 2006, s. 17).

2015-2018 Bilgi Toplum Stratejisi ve Eylem Planında ise kütüphaneler ilişkin belirtilmiş ifadeler daha önce hazırlanmış planlardan farksız değildir. “Bireylerin enformasyon teknolojilerine erişim imkânları artırılacaktır. Bu kapsamda, başta halk kütüphanelerinde kurulu bulunanlar olmak üzere

faal durumda olan Kamu İnternet Erişim Merkezi (KİEM)'lerden hizmet sunumuna devam edilecektir" ifadesi ile kütüphanelerin adeta birer internet kafe olarak görüldüğü anlaşılmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2015, s. 69). Halkın kütüphanelerde internet olanaklarından ücretsiz bir şekilde yararlanması normal olmakla birlikte politika yapıcıların kütüphaneleri internetle özdeşleştirmesi kütüphanelerin tarihi ve kültürel misyonunu anlamamaya işaret etmektedir. Bunun dışında sayısallaştırma çalışmaları bu politika belgesinde de ön plana çıkmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2015, s. 72).

Türkiye'nin bilgi toplumu olma doğrultusunda ortaya koymuş olduğu politika belgelerinde kütüphane kurumuna yaklaşım şekli çok yüzeysel kalmıştır. Türkiye'deki kütüphanelerin ve özellikle de halk kütüphanelerinin mevcut yapısı ortadayken kütüphaneleri sayısallaştırma işlemiyle özdeşleştirmek gerçekçi bir yaklaşım olmaktan uzaktır. Bu politika belgelerindeki kütüphane kurumuna yaklaşım şekli Türkiye'nin bilgi toplumu olduğunu iddia etmesinin bir slogandan öteye gitmediğinin de bir göstergesi olmuştur. Politika belgelerinde sağlıklı bir şekilde yer verilmeyen kütüphanelerin yasal olarak da dayanaksız olduğu bilinmektedir. Kütüphanelerin yasal bir dayanağa duydukları ihtiyaç bir alt başlıkta ele alınacaktır.

Yasalar Kapsamında Kütüphaneler

Birçok ülkede kütüphanelere ilişkin yasal düzenlemelerin yapıldığı özellikle de halk kütüphanesi yasasının erken dönemlerde yapıldığı bilinmektedir. Birleşik Krallık *the Public Libraries Act 1850* (Cox, 2012), Hollanda *the Public Libraries Act 1975* (Koren, 2006), ABD *the Library Services Act 1956* (Farrell, 2012), Kanada *the Public Libraries Act 1990* (e-Laws, 2010) vb. yasaların farklı ülkelerde kütüphaneleri korumak ve desteklemek için yapıldığı ve bu kütüphanelerin yasal bir kimliğe sahip oldukları görülmektedir. Türkiye'deki kütüphanelerin yasal bir güvence ve dayanağının olmadığı ve bu konuda yıllardır tartışmaların yapıldığı bilinmektedir. Uluslararası alanda bilgi politikalarının önemini sıkça vurgulandığı yeni bir dönemde kütüphanelerin herhangi bir yasal dayanağının olmaması kütüphanelere verilmeyen önemi göstermektedir. Türkiye'de özellikle de halk kütüphanelerine bu önemin verilmediği ancak TBMM Kütüphanesi ve Milli Kütüphanenin yasa ile korunduğu da bilinmektedir. Kütüphanenin tüm bileşenlerini ilgilendiren ve modern bir yönetim altında hizmet verip toplumun beklentilerini

karşılıyacak duruma gelmesini sağlayacak bir kütüphane yasasının olmaması maalesef batılı örneklerindeki gibi kurumsal ve etkin bir kütüphanenin varlığına engel olmaktadır.

Yılmaz (2005a, s. 302), yasal düzenlemeleri, kurumlara varlık ve işlerlik kazandıran olgular olarak tanımlamaktadır. “Bir ülkede anayasa, yasalar, yasa gücünde kararnameler, yönetmelikler, yönergeler, tüzükler temel yasal düzenlemeler (belgeler) arasında sayılır. Yasal düzenlemeler hukuk kurumu kapsamına giren ve toplumsal ilişkilerin, belirlenen kurallar çerçevesinde sürdürülmesini sağlayan belgelerdir. Toplumsal ilişkiler toplumsal kuruluşların çalışmalarını da içine almaktadır. Dolayısıyla, yasal düzenlemeler toplumsal kuruluşları tanımlayan, amaç ve işlevlerini resmileştirerek yürürlüğe sokan belgelerdir. Bu nedenle de kuruluşlara, bir anlamda, varlık kazandıran olgular yasal düzenlemelerdir.” Yılmaz (2005b, ss. 61-62), kütüphanelere kimlik kazandıracak olan yasal düzenlemeleri halk kütüphanesi bağlamında değerlendirmiş ve yasaların içermesi gereken unsurları şu şekilde sıralamıştır; “yerel-genel yönetim yapısı içindeki konumu, kendi yönetim modeli, destekleyici üst resmi organları, görev, yetki ve sorumlulukları, finansman kaynakları, personelin nitelik ve sorumlulukları, hizmet alanları ve hizmet yapısı, performans ölçütleri, bina özellikleri, derme yönetim ölçütleri, üst organlar tarafından değerlendirilme ve denetim kuralları.”

IFLA ise kütüphaneler ve yasalar bağlamında yasal düzenlemelerin önemine şu şekilde vurgu yapmıştır. “Halk kütüphanesinin kültür, bilgi sağlama, okuryazarlık ve eğitim için her uzun dönemli stratejinin en önemli bileşenlerinden birisi olabilmesi için yasalarla desteklenmesi gereğine dikkat çekilmektedir. Ayrıca, halk kütüphanelerinin işlevlerini gerçekleştirmede istenen hizmet düzeyini sürdürebilmeleri için yasal açıdan dayanaklarının olması, yani desteklenmeleri gerekmektedir” (Aktaran, Yılmaz, 2005, s. 2).

Çapar (1981, s. 25), kütüphane yasasının eksikliğinin yarattığı olumsuzluğa dikkat çekerek bu durumun kütüphane hizmetlerini ileriye götüremediğini belirtmiştir. “Türkiye’de kütüphane hizmetleri genel anlamda yasal güvence altında değildir. Kütüphane türlerinin tanımı, ulusal bir kütüphane hizmetleri sistemi içindeki yer kütüphane hizmetlerinin örgütlenme biçimi, yönetsel yapısı, üst yönetsel otoritelerle ilişkiler, parasal durum, personel atamaları, kütüphaneler

arası işbirliği ve uyum (Koordinasyon), kütüphane personeli ve kütüphane hizmetleri standartları gibi konuları belirleyen genel bir yasa veya çeşitli kütüphane türlerini kapsamına alan Milli Kütüphane T.B.M.M. Kitaplığı dışında yasalar çıkarmamıştır. Bununla birlikte kütüphane hizmetleri ile doğrudan doğruya ilişkili birkaç yasa ile bazı yönetmelikler vardır. Ayrıca kütüphane hizmetlerini dolaylı olarak etkileyen yasa ve yönetmeliklerin Türkiye'deki kütüphane hizmetlerini yapıcı bir yolda etkilediği söylenemez.” Atılgan (1998, s. 50) da aynı nedenlerden dolayı kütüphanelerin modern anlamda gelişemediğini belirtmiştir. “Kütüphaneciliğimizin gelişmesini olumsuz yönde etkileyen nedenlerin bir diğeri de yasal dayanağın olmayışıdır. Güncelliğini çoktan yitirmiş Milli Kütüphane'nin kuruluş yasası ve TBMM Kütüphanesi ile ilgili yasa ile 1934'te çıkarılmış Derleme Yasası'ndan başka ne yazık ki bir kütüphane yasamız bulunmamaktadır. Değişik dönemlerde kütüphane yasası ile derleme yasasının hazırlanması konusunda çok farklı çalışmalar yapılmış olmakla birlikte bir türlü sonuçlandırılmamıştır.”

Türkiye'deki kütüphaneler koşulların elverişsizliğine rağmen toplumun gereksinim duyduğu bilgiyi karşılayabilmek için büyük gayretler göstermektedir. Ancak kütüphane hizmetlerini daha ileriye taşıyacak bir yasanın olmaması bu kütüphane hizmetlerine olumsuz olarak yansımaktadır. Kütüphane hizmetlerinin planlanmasında çok önemli olan yasal düzenlemelerin önemini Çapar (1981, s. 24-25), şu şekilde belirtmiştir: “Durum saptaması yapmak için halen var olan yasaların kütüphane hizmetlerine olan olumlu ve olumsuz etkilerini incelemek ve araştırmak. Aynı zamanda da bu alandaki boşlukları belirlemek. Bilgi merkezi hizmetlerinin yeterince ve gerektiğince geliştirilmesi için var olan yasalarda yapılması gereken değişikliklere ve yeni hazırlanması gereken yasaya ilişkin hedeflerin belirlenmesi.” Toplu ve Güllü (1992, ss. 36-37) ise merkezi iktidarların kendi politikaları ışığında farklı yasalara göre kütüphanelere ilişkin uygulamaları kütüphane hizmetlerini geliştirmediğini belirtmiştir. “Bugün Türkiye'deki bilgi kuruluşları genellikle bağlı oldukları kurumların mevzuatlarına göre işlem yapmaktadır. Yani Türkiye'de yasalarla belirlenmiş ve tanımlanmış bir kütüphane kurumu ve bunun açılmasını/işletilmesini zorlayıcı bir yargı bulunmamaktadır. Bu durum bilgi kuruluşlarının örgütlenmelerinden verecekleri hizmetlere kadar, görevlerini belirleyen bir politikanın olmaması şeklinde de tanımlanabilir. Bu belirsizliğin yarattığı boşluk, bu alanda günümüz

koşullarının gerisinde kalan yasaların da değiştirilmesini önleyerek, bilgi kuruluşlarının birbirilerinin çalışmalarından habersiz kalmalarına ve kaynakların yok yere israfına yol açmaktadır.”

Türkiye’deki tüm kütüphaneleri çatısı altına alacak bir koordinasyon kurumunun olmaması da yasal dayanakları olmadan verilen kütüphane hizmetlerinin standartlaşmasının önünde bir engel olarak durmaktadır. “Ülkemizde kütüphanecilik mesleğinin geçmişi 1950’li yıllara dayandırılmakla birlikte kütüphanelerin örgütlenmesi ve kütüphanecilik mesleğinin toplumda kabul görmesi aşamasında hala kimi sorunlar yaşanmaktadır. Bugün değişik kütüphane türleri farklı örgüt yapısı altında hizmet vermektedir. Halk ve çocuk kütüphaneleri ile Milli Kütüphane Kültür Bakanlığı’na bağlıdır. Okul kütüphaneleri Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak hizmet vermeye çalışmaktadır. Buna karşın üniversite kütüphaneleri Rektörlükler aracılığı ile YÖK’e ve diğer kurum ve kuruluşlarda bulunan kütüphanelerde ait oldukları kurum yönetimlerine bağlı olarak hizmet vermektedir. Bu çok başlıklı kütüphane örgütlenmesinde, hizmetlerin etkin ve standartlara uygun olarak verilmesinde ve kaynak paylaşımında sorunlar yaratmaktadır” (Atılğan, 1998: 48).

Kütüphanelerin toplumsal yapı içindeki rolünü belirleyen temel unsurlardan biri olan yasal düzenlemeler Türkiye’de henüz yapılamamıştır. Türkiye’deki bilgi birikiminin en önemli merkezi olan kütüphanelerin sağlıklı bir şekilde örgütlenememesi ve hizmet verememesinin en büyük neden bir kütüphane yasasının olmamasıdır. Yasalarla korunamayan ve desteklenmeyen kütüphanelerin bu haliyle Türkiye’nin bilgi toplumu beklentilerini karşılaması olanaksızdır. Bununla birlikte devletin ve toplumun kütüphane kurumuna yaklaşımı Batı toplumlarındaki ilişki göz önüne alındığında sağlıklı bir ilişki olarak görünmektedir.

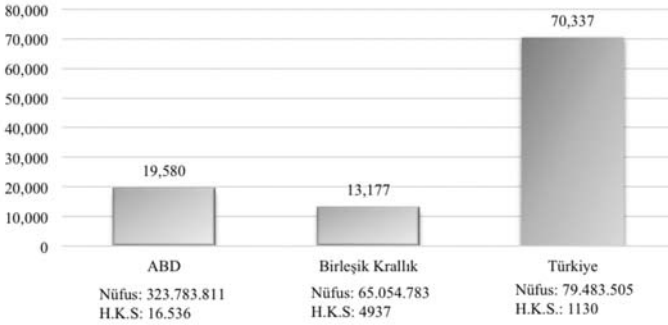
Halk ve Belediye Kütüphaneleri

Halk kütüphaneleri, yerel yönetimler ve belediye kütüphanelerinin tartışılacağı bu bölümde konunun anlaşılması için öncelikle kavramların tanımlarının verilmesi yararlı olacaktır. Bir tek kavramın ayrı bir çalışma konusu olduğundan hareketle bu kavramlar üzerinde yüzeysel olarak bilgi verildikten sonra belediye kütüphanelerinin gerekliliği konusu tartışılacaktır. IFLA ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve

Kültür Örgütü (UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) halk kütüphanesini, “toplumun tüm bireylerinin, ırk, uyruk, yaş, cinsiyet, din, dil, fiziksel yetersizlik (engelli bireyler), iş ve ekonomik statüsü gözetilmeden bilgiye ve enformasyona erişimini sağlayan, yerel ve ulusal hükümetlerce desteklenen kurumlar” olarak tanımlamaktadır (1997, ss. 1-2). Halk kütüphanelerini diğer kütüphane türlerinden ayıran en belirgin özellikleri buldukları bölgeye hizmet vermeleri, ücretsiz hizmet vermeleri ve toplumun her kesimine açık olmasıdır. Yılmaz (2011, s. 35) halk kütüphanelerini, “bireylerin eğitim, kültür ve boş zamanları değerlendirme ile ilgili bilgi gereksinimlerini hiçbir ayırım gözetmeksizin, ücretsiz biçimde karşılayarak bulunduğu yörenin kalkınmasına katkıda bulunan demokratik kuruluşlar” olarak tanımlamaktadır.” Keseroğlu (1989: 30) ise halk kütüphanelerini, “bir toplumda yaşayan kişiler arasında hiçbir ayırım gözetmeden, onların eğitim, kültür ve bilgi gereksinimlerini karşılıksız yerine getirmeyi ve boş zamanlarını değerlendirmeyi amaçlayan kurumlar” olarak tanımlamaktadır. Halk kütüphanelerini bilginin yerel geçiş kapısı olarak da tanımlayan IFLA/UNESCO (1997, s. 1) bu kurumun amaçlarını ise yaşam boyu öğrenme, bağımsız karar alma, bireylerin ve sosyal grupların kültürel gelişimi için temel koşulları sağlamak olarak belirtmiştir. Halk kütüphanelerinin tanımlarındaki ortak vurgular, kütüphanenin bilgiye erişim için herkes tarafından eşit bir şekilde kullanılıyor olmasıdır. Bu vurgu ise bilgi toplumunda halk kütüphanelerinin dijital uçurumu kapatmak için önemli bir aktör olduğuna işaret etmektedir.

Halk kütüphaneleri yerel yönetimlere ya da merkezi hükümetlere bağlı olarak hizmetlerini sürdürmektedirler. Dünyanın en iyi halk kütüphanesi sistemi ve şubelerle birlikte 16,536 (American Library Association [ALA], 2015) adet halk kütüphanesi bulunan ABD’de halk kütüphanesi hizmetleri county (ilçe/idare bölgesi) municipality (belediyeler) tarafından yürütülmektedir (Çınarlı, 2011, 265-280). Birleşik Krallık’ta farklı yerel yönetim birimleri altında hizmetlerini sürdüren halk kütüphanesi sayısı 4937’dir (Library Technology Guides [LTG], 2016). Üniter bir devlet yapısıyla merkezi ve yerinden yönetim modelleriyle (il özel idareleri, belediyeler, köyler) yönetilen Türkiye’de halk kütüphaneleri Kültür ve Turizm Bakanlığı çatısı altında KYGM - Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğüne bağlı olarak hizmetlerini sürdürmektedirler. Türkiye’deki halk kütüphanelerinin sayısı

çocuk kütüphaneleri de dâhil olmak üzere 1130'dur (Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü [KYGM], 2015). ABD, Birleşik Krallık ve Türkiye nüfuslarının ve halk kütüphanelerinin sayılarının karşılaştırıldığı aşağıdaki tabloda Türkiye'deki halk kütüphanelerin durumu ortaya konulmuştur.

Şekil 5. ABD, Birleşik Krallık ve Türkiye'deki Halk Kütüphanelerinin Toplam Nüfusa Oranı (Kaynak: Worldometers, 2016)

Yaklaşık olarak 79 milyonluk Türkiye'de 70 bin kişiye bir halk kütüphanesi düşmektedir. Bu oranlardan yola çıkarak Türkiye'deki halk kütüphanelerinin sayısının beklenilenin çok altında olduğunu belirtmek doğru olacaktır. Yukarıdaki sayısal veriler doğrultusunda Bilgi Toplumlarda kütüphanelerin önemsendiği ve bilgi toplumu olma yolunda hedefleri olan ülkelerin ise kütüphane kurumuyla olan ilişkilerinin ne derece sorunlu olduğu kolayca anlaşılabilir.

Türkiye'de belediye kütüphanelerine ilişkin literatürde neredeyse hiçbir akademik çalışma bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu kütüphanelerin hangi yasalara dayanılarak kurulduğunu ve hangi yönetmeliklerle çalıştığını değerlendirmek daha yararlı olacaktır. İstanbul, Ankara ve Bursa Büyükşehir Belediyeleri ile Nilüfer İlçe belediyesinin web sitesinde kütüphane hizmetlerinin hangi yasa ve yönetmeliğe göre sürdürüldüğü belirtilmektedir. Bu yasalar ve yönetmelikler aşağıda verilmiştir:

- 09 Temmuz 2004 tarihli ve 5393 Sayılı Belediye Yasası, Madde 77 (5393 Sayılı..., 2005).
- 10 Temmuz 2004 ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası, Madde 7, M ve N Bendi (5216 Sayılı..., 2004).

- 22 Şubat 2007 ve 26442 Sayılı Belediye ve Bağlı kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik, Madde 48 (26442 Sayılı..., 2007).
- T.C. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültürel Ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü Hizmet Yönetmeliği (T.C. İstanbul..., 2000).
- Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı Belediye Hizmetlerinin Yürütülmesinde İhtiyaç Duyulan Yönetmelikler (Ankara..., 2013).
- Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür Ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı'nın
- Görev, Sorumluluk ve Yetki Esaslarını Belirleyen Yönetmelik (Bursa..., 2016).
- T.C. Bursa Nilüfer Belediye Başkanlığı Kütüphane Müdürlüğü Çalışma Yönetmeliği (T.C. Bursa..., 2014).

Belediye kütüphanelerinin dayanak olarak kabul edildiği yasa maddeleri incelendiğinde belediye kütüphanelerinin bu yasalarda belediyelerin yaptığı sosyal ve kültürel çalışmaların bir parçası olduğu görünmektedir. Kütüphane hizmetlerinin belediyeler için asıl hizmetler gurubunda olmadığı, gönüllülük esasına göre verilen hizmetler gurubunda olduğu da ayrıca belirlenmiştir. Kütüphane kavramının bir ya da iki yerde geçtiği bu yasalar bir kütüphanenin tüm bileşenlerine dair hiçbir unsuru ortaya koymamaktadır. Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin kütüphane hizmetlerine yönelik hazırladıkları yönetmelikler ise kütüphanelere ilişkin politika ve standartlardan habersiz bir şekilde yapılmış çalışma usullerini belirleyen bir yönetmelikten farksızdır.

Bir kütüphanenin kütüphane olarak adlandırılabilmesi için beş temel unsura ihtiyaç vardır. Bu unsurlar; personel (kütüphaneci, bilgi profesyoneli), derme (koleksiyon), bina (müstakil), bütçe ve kullanıcıdır (Ersoy, 1966, s. 33; Sefercioğlu, 1999, s. 1). Bu beş unsuru bir arada bulunduramayan bir yapı kütüphaneden çok kitaplık olarak adlandırılmaktadır. Belediye kütüphanelerinde istihdam edilen personelin niteliklerine ve almış oldukları eğitime dair ya da alınacak personelin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerinden mezun olmuş olması şartının arandığı bilgisi bulunmamaktadır. Bununlar birlikte kütüphane müdürlüğü çatısı altında hizmet veren kütüphane müdürlüklerinin mesleki eğitim durumları da

bilinmemektedir. Kütüphaneci kavramının kullanılmadığı bu yönetmeliklerde genellikle kütüphane memuru kavramı kullanılmıştır. Kütüphane dermesinin (kolleksiyon) hangi politikaya göre, yerel halkın ihtiyaçları doğrultusunda mı seçildiği veya bu dermenin nasıl sağlandığı da belirtilmemiştir. Kütüphane binalarının hangi standartlar doğrultusunda hizmete hazır hale getirildiği, bu binaların müstakil bir kütüphane binası mı yoksa başka bir binanın bir parçası olarak tasarlandığına dair de bir bilgi yoktur. Kütüphaneye ait bir bütçenin varlığı söz konusu değildir. Kütüphanenin varlık sebebi olarak kabul edilen kullanıcıların kim oldukları, kütüphanenin kimlere hizmet edeceği konusunda da net bir bilgi bulunmamaktadır. Birbirinden bağımsız olarak hareket eden belediyelerin siyasi partilerin yerelde hizmet veren temsilcileri oldukları varsayımından hareketle belediye kütüphanelerinin farklı siyasi partilerin ideolojilerine göre şekillendirildiklerini söylemek doğru olacaktır. Bununla birlikte Türkiye'deki tüm büyükşehir ve ilçe belediyelerinin kütüphanelerine ilişkin ayrıntılı bir verinin bulunmamasından dolayı örnek olarak verilen üç büyükşehir ve bir ilçe belediyesinden farklı olmadığı hatta daha kötü durumda olduğu söylenebilir. Özetle belediye kütüphaneleri şu şekilde tanımlanabilir: *5393 Sayılı Belediye ve 5216 Sayılı Büyük Şehir Belediyesi Yasaları temel alınarak, belediyelerin gönüllülük esasına göre yürüttüğü sosyal ve kültürel çalışmaların sınıflandırıldığı hizmet grubunda yer alan ve bir anlamda alternatif halk kütüphanesi hizmeti veren kurumlardır.*

Sonuç

21. yüzyılın ikinci yarısından itibaren üretimin temel unsurlarının değişmesi ve bilginin etkin bir üretim unsuru olarak kabul edilmesi küresel anlamda birçok gelişmenin yaşanmasına neden olmuştur. Yaşanan bu gelişmeler yeni bir ekonomik ve toplumsal yapının da ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bilgi teknolojilerinin üretilmesi ve yoğun olarak kullanılmasından dolayı var olan sosyo-ekonomik ve kültürel yapı da değişmiştir. Bilgi tabanlı bu yeni dönemi anlamaya çalışan Batı Uygarlıkları küresel ölçekte ekonomik rekabet için yeni politikalar hazırlamış ve bunları uygulamışlardır. Genel olarak bilgi toplumu olarak adlandırılan bu yeni toplum modelinde öne çıkan en önemli unsur bilginin etkin olarak kullanılmasıdır. Ekonomik büyüme ve sürdürülebilir bir kalkınma için bilginin çok önemli olduğu

yeni toplum modelinde belirli politikalarla bilginin doğru bir şekilde yönetilmesi asıl amaç olarak kabul edilmektedir. Batı Uygarıklarında ortaya çıkan yeni toplum yapısı olan bilgi toplumunda toplum ve kütüphane ilişkisine önem verilmiştir. Bilgi teknolojilerinin yarattığı dijital uçurumu minimize etmek için yapılan politikalarda kütüphanelere özellikle de halk kütüphanelerine ciddi anlamda yer verilmiştir. Bireylerin eğitim ve öğretiminin, yaşam boyu öğrenmenin önemsendiği bu yeni toplum yapısında halk/belediye kütüphaneleri toplumsal yapının en önemli unsuru olarak kabul edilmiştir. Bilgi toplumunda yetişen birey tipi bilinçli ve kütüphanelerden ne istediğini bilerek hareket etmektedir. Bireylerin kütüphane konusundaki bilinçli tutumu kütüphanelerin hizmetlerine de yansımış ve kütüphaneler kendilerini bu yeni toplum ve birey tipine göre yapılandırmışlardır.

Batı Uygarıklarında yaşanan gelişmelere paralel olarak Türkiye 1990'lı yıllardan itibaren bilgi toplumu olma yolunda adımlar atmış ancak içinde bulunduğumuz zaman dilimi itibarıyla bu hedefe ulaşamamıştır. Endüstri devrimini gerçekleştirememiş olan Türkiye, bilgi toplumu olma yolunda teknoloji üretebilmek için gerekli politikaları oluşturamamış bu konuda daha çok teknoloji ithal eden bir ülke konumunda kalmıştır. Bilgi toplumu hedefi ile Türkiye'nin oluşturmuş olduğu politikaların en belirgin özelliği bilgi teknolojilerini kullanımından ibarettir. Batı Uygarıklarında otoriteler ve bireyler tarafından önemsenen kütüphaneler Türkiye'de maalesef ilgisiz kalmışlardır. Kütüphane yasalarının ve politikalarının olmaması, otoritenin ve toplumun kütüphanelere bakış açısı kütüphanelerin atıl kalmasında etkili olmuştur. Türkiye'nin kütüphanelerle ilgili bu tutumu yapılan bilgi toplumu Politikalarına da yansımıştır. Türkiye'nin hazırlamış olduğu politika ve strateji belgelerinde kütüphane kavramının çok az kullanıldığı, halk kütüphanelerinin internete erişim noktası olarak görüldüğü ve kütüphane kavramının yarattığı algının kütüphane materyallerinin sayısallaştırılmasından ibaret olduğu açıkça görünmektedir. Kütüphanelere ilişkin bu tutum var olan mevcut kütüphanelerin hizmetlerinin sürdürülmesinde olumsuz etkiler yaratmıştır.

Batı Uygarıklarında verilen halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel yönetim birimleri ve özellikle de belediyeler tarafından verilmektedir. Türkiye'de ise halk kütüphanesi hizmetleri Kültür ve Turizm Bakanlığı çatısı altında KYGM tarafından verilmektedir. Türkiye'de yerel olarak kütüphane hizmeti

veren halk kütüphaneleriyle birlikte belediyeler de belediye yasası, büyükşehir belediyesi yasası ve bazı yönetmelikler doğrultusunda halk kütüphanesi hizmeti vermektedirler. Siyasi partilerin halkla ilişkiler çalışmaları kapsamında verdikleri kütüphane hizmetleri büyük sorunlarla karşı karşıyadır. Belediye kütüphanelerinin özel bir yasası ve politikasının olmaması kütüphaneleri olumsuz olarak etkilemektedir. Türkiye'deki halk kütüphanelerinin yetersiz olmasından dolayı bir anlamda alternatif halk kütüphanesi hizmeti veren belediye kütüphaneleri, bir kütüphanenin en temel beş ögesinin (personel, derme, bina, bütçe, kullanıcı) sağlıklı bir şekilde bir araya getirildiği bir yapıya sahip değildir. Yerel olarak hizmet veren belediye kütüphanelerinin toplumsal ihtiyaçlara binaen gerekliliği bir gerçektir. Ancak birbirinden bağımsız olarak hareket eden belediye kütüphanelerinin sağlıklı bir şekilde yapılanmadığı saptanmıştır. Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devrinin tartışıldığı bir dönemde belediye kütüphaneleri halk kütüphanelerinin tarihi mirasını üstlenebilecek durumda değildir. Gerekli yasalar ve politikalar yapılmadan gerçekleştirilecek bu devir işlemi bir felaketle sonuçlanıp Türkiye'nin kültürel mirasına büyük bir darbe vuracaktır. Batılı Uygarlıklarda yerel yönetimlerin verdiği halk kütüphanesi hizmetlerinin Türkiye'de de belediyeler tarafından verilmesi ilkesel olarak doğrudur. Ancak yerel yönetim anlayışının Batılı Uygarlıklarından farklı bir şekilde geliştiği Türkiye'de bu hizmetin belediyeler tarafından verilmesi doğru değildir. Belediye kütüphaneleri toplumsal talepleri karşılamada gerekli bir kurum olsa da evrensel ilke ve standartlara göre kütüphane hizmetlerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilecek bir yapılanmaya sahip değildir.

Kaynakça

- 5393 Sayılı Belediye Yasası (2004). *T. C. Resmi Gazete* (25874, 13 Temmuz 2004). Erişim adresi:
<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Asp?MevzuatKod=1.5.5393&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=&Tur=1&Tertip=5&No=5393>
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası (2004). *T. C. Resmi Gazete* (25531, 23 Temmuz 2004). Erişim adresi:
<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Asp?MevzuatKod=1.5.5216&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=&Tur=1&Tertip=5&No=5216>

- 26442 Sayılı 26442 Sayılı Belediye ve Bağlı kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik (2007). *T. C. Resmi Gazete* (26442, 22 Şubat 2007). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/02/20070222-4.htm>
- Açıkgöz, O. ve Yılmaz, B. (2013). Türkiye’de halk kütüphanesi hizmetlerinin Özel İdarelere devri konusunda Özel İdare yöneticilerinin görüşleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(1), 136-153.
- Akman, İ. (2009). Özel İdarelere devir: halk kütüphanelerinin geleceği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3)609-613.
- ALA (2015). *Number of libraries in the United States*. Erişim adresi: <http://www.ala.org/tools/libfactsheets/alalibraryfactsheet01>
- Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı Belediye Hizmetlerinin Yürütülmesinde İhtiyaç Duyulan Yönetmelikler (2013). Erişim adresi: <https://www.ankara.bel.tr/files/2713/6076/5911/yonetmelikler.pdf>
- Aslan, S. (1998). Halk kütüphanelerinin toplumsal rolü. *Türk Kütüphaneciliği*, 12(4), 306-312.
- Atılgan, D.(1998). Üçüncü bin yıla girerken kütüphanelerimiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 12(1), 47-53.
- Bell, D. (1973). *The coming of the Post-industrial Society: A Venture in Social Forecasting*. New York: Penguin Books.
- Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı (2006-2010), *T.C. Resmi Gazete* (26242, 8 Temmuz 2006). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/07/20060728-7.htm>
- Bozkurt, A. (2014). Ağ Toplumu ve bilgi. *Türk Kütüphaneciliği*, 28(4), 510-525.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür Ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı’nın Görev, Sorumluluk Ve Yetki Esaslarını Belirleyen Yönetmelik (2016). Erişim adresi: <http://www.bursa.bel.tr/yonetmelikler/sayfa/30/>
- Castells, M. (1996). *The Information Age: economy, society and culture*, Volume I: *Rise of the Network Society*. Oxford: Blackwell.

- Cecil Public Libraries (2014). *What do Americans say about public libraries?* Erişim adresi:
<http://www.cecil.ebranch.info/your-community/americans--public-libraries/>
- Cox, J. (2012). Public libraries. Erişim adresi:
<http://www.politics.co.uk/reference/public-libraries>
- Çapar, B. (1981). Planlı kalkınma döneminde kütüphane hizmetlerine yasalar açısından genel bir bakış. TKDB, 30(1), 24-32.
- Çınarlı, S. (2011). ABD’de yerel yönetimin ana hatları. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 265-280.
- DPT (2004). e-dönüşüm *Türkiye projesi kısa dönem eylem planı*. Erişim adresi: http://akgul.bilkent.edu.tr/DPT-BTD/yayin/KDEP_Kitapcik_092004.pdf
- DPT (2006). *e-dönüşüm Türkiye projesi 2005 eylem planı*. Erişim adresi: http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wpcontent/uploads/2014/04/EylemPlaniSonucRaporu_2005.pdf
- Drucker, P. (1994). *Kapitalist Ötesi Toplum* (B. Çorakçı, Çev.). İstanbul: İnkılap Kitabevi
- eEurope (2000). *eEurope: An Information Society for All*. Erişim adresi: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:l24221&from=EN>
- eEurope+ (2001). *eEurope+ Action Plan: A Co-operative Effort to Implement the Information Society in Europe*. Erişim adresi:
http://www.Bilgitoplumu.gov.tr/wpcontent/uploads/2015/02/010600_eAvrupa+EylemPlani_EN.pdf
- eEurope 2002 (2000). *eEurope 2002: Impact and Priorities*. Erişim adresi: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52001DC0140&from=EN>
- e-Laws (2010). *Public Libraries Act*. Erişim adresi:
<https://www.ontario.ca/laws/statute/90p44>
- Erkan, H. (1998). *Bilgi Toplumu ve ekonomik gelişme*. 4b, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Ersoy, O. (1966). *Halk kütüphanelerimiz üzerine bir araştırma*. Ankara: Güven Matbaası.
- Farrell, M. (2012). A brief history of national support for libraries in the United States. Erişim adresi:
<http://www.ifla.org/past-wlic/2012/140-farrell-en.pdf>

- Faydalıgöl, Ö. D. ve Yılmaz, B. (2007). Türkiye'de halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel yönetimlere devri konusunda kütüphane yöneticilerinin ve kütüphanecilerin yaklaşımları. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(4), 414-439.
- Gülle, M. T. (2004). Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi (World Summit On The Information Society). *Türk Kütüphaneciliği*, 18(2), 200-203.
- Gülle, M. T. (2015). Türkiye Bilgi Toplumu olabilir mi? *Türk Kütüphaneciliği*, 29(1), 57-62.
- IFLA/UNESCO (1997). *The Public Library Service: IFLA/UNESCO guidelines for development*. Erişim adresi: <http://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/archive/the-public-library-service/publ97.pdf>
- IFLA (2003). *Information for all The Key Role Of Libraries in The Information Society*. Erişim adresi: <http://www.ifla.org/files/assets/wsis/Documents/wsis-lugano.pdf>
- IFLA (2005). *Alexandria Manifesto on Libraries, the Information Society in Action*. Erişim adresi: <http://www.ifla.org/publications/alexandria-manifesto-on-libraries--the-information-society-in-action>
- ITU (2003). *Declaration of Principles, Building the Information Society: a global challenge in the new Millenium*. Document WSIS-03/GENEVA/DOC/4-E. Erişim adresi: <http://www.itu.int/net/wsis/docs/geneva/official/dop.html>
- ITU (2015). *Measuring the Information Society Report*. Erişim adresi: http://www.itu.int/dms_pub/itu-d/opb/ind/D-IND-ICTOI-2015-SUM-PDF-E.pdf
- Kalkınma Bakanlığı (2015). *2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı*. Erişim adresi: <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/EylemVeDigerPlanlar/Attachments/25/Bilgi%20Toplumu%20Stratejisi%20ve%20Eylem%20Plani-08092015.pdf>
- Karadeniz, Ş. ve Yılmaz, B. (2016). Türkiye'nin 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı'nda kütüphane kurumuna yaklaşım. *Türk Kütüphaneciliği*, 30(1), 59-83
- Karasar, N. (1994), *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: 3A Araştırma Eğitim

- Keseroğlu, H. (1989). *Halk kütüphanesi politikası ve Türkiye Cumhuriyetinde durum*. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Koren, M. (2006). Public libraries on new wings - experiences from the Netherlands. Erişim adresi: http://naple.mcu.es/sites/naple.mcu.es/files/marian_koren_0.pdf
- Kurulgan, M. (2006). Bilgi Toplumunun kütüphaneler üzerine etkisi. A. Yıldızeli, H. K. Bahşişoğlu, B. Bulgun, ve F. Başar (Yay. Haz.). *ÜNAK '05 Bildiriler: Bilgi Hizmetlerinin Organizasyonu ve Pazarlanması 22-24 Eylül içinde* (ss. 162-180) İstanbul: Kadir Has Üniversitesi.
- KYGM (2015). *Bakanlığımıza bağlı halk kütüphanelerinin 2015 yılı istatistik bilgileri*. Erişim adresi: <http://www.kygm.gov.tr/TR,134508/halk-kutuphaneleri-verileri.html>
- LTG (2016). *Public libraries in the United Kingdom*. Erişim adresi: <http://librarytechnology.org/libraries/ukpublic/>
- Miller, K., Zickuhr, K., Rainie, L. ve Purcell, K. (2013). *Parents, children, libraries, and reading*. Pew Research Center. Erişim adresi: <http://libraries.pewinternet.org/2013/05/01/parentschildren-libraries-and-reading/>
- Poloma, M. (1993). *Çağdaş sosyoloji kuramları* (H. Erbaş, Çev.). Ankara: Gündoğan Yayınları. (Orijinali 1975'te yayımlanmıştır).
- Rukancı, F. ve Anameriç, H. (2004). Bilgi toplumu ve toplumun bilgilenmesinde kütüphanelerin rolü. S. Arslantekin ve F. Özdemirci (Yay. Haz.), *Kütüphaneciliğin Destanı Uluslararası Sempozyumu = Saga of Librarianship International Symposium: 21-24 Ekim içinde* (ss. 330-338). Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi.
- Sefercioğlu, N. (1999), “Kütüphanelerimiz”, *arayış: kütüphanecilik ve kütüphaneler üzerine görüşler ve düşünceler*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- T.C. Başbakanlık (2002). *e-Türkiye girişimi eylem planı*. Erişim adresi: http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Yayinlar/020800_E-TurkiyeEylemPlani.pdf

- T.C. Bursa Nilüfer Belediye Başkanlığı Kütüphane Müdürlüğü
Çalışma Yönetmeliği (2014). Erişim adresi:
[http://www.nilufer.bel.tr/dosyayoneticisi/mudurlukler/
Kutuphane/2020.pdf](http://www.nilufer.bel.tr/dosyayoneticisi/mudurlukler/Kutuphane/2020.pdf)
- T.C. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültürel Ve Sosyal İşler
Daire Başkanlığı Kütüphane Ve Müzeler Müdürlüğü
Hizmet Yönetmeliği (2000). Erişim adresi:
[http://www.ibb.gov.tr/tr-
TR/kurumsal/Birimler/Kutuphanelerve
Muzeler/Documents/ista nbul _yonetmelik.doc](http://www.ibb.gov.tr/tr-TR/kurumsal/Birimler/KutuphanelerveMuzeler/Documents/istanbul_yonetmelik.doc)
- Toffler, A. (1983). *The third wave*. New York: William Morrow
& Co.
- Tonta, Y. (1999). Bilgi Toplumu ve Bilgi Teknolojisi. *Türk
Kütüphaneciliği*, 13(4), 363-375.
- Tonta, Y. ve Küçük, M. E. (2005). Sanayi Toplumundan Bilgi
Toplumuna geçişte temel dinamikler. *Türk
Kütüphaneciliği*, 19(4), 1-14.
- Toplu, M. ve Gülle, M. T. (1992). Türkiye’de enformasyon
politikasına ilişkin sorunlar. Yazar, V. (Yay. Haz.),
“*Kütüphanecilikte Bilgi-Belge İşbirliği, Milli Kütüphaneler
Arası İletişim ve Dünyadaki Teknolojik Gelişmelerin
Aktarımında İlkelerin Tesbiti Sempozyumu*” bildirileri:
22-25 Eylül içinde (ss. 15-48). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- TUENA (1999). *Türkiye ulusal enformasyon altyapısı ana
planı*: sonuç raporu. Erişim adresi:
[http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Yayinlar/
991000_TuenaRapor.pdf](http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Yayinlar/991000_TuenaRapor.pdf)
- Yılmaz, B. (1997). Yerel yönetimler ve halk kütüphanesi
hizmeti: Türkiye için bir değerlendirme. *Türk
Kütüphaneciliği*, 11(2), 113-133.
- Yılmaz, B. (1998). Bilgi Toplumu: eleştirel bir yaklaşım.
Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 15(1),
147-158.
- Yılmaz, B. (2005a). Türkiye’de halk kütüphaneleriyle ilgili
yönetmelikler üzerine bir değerlendirme. M. Emin
Küçük (Yay. Haz.). *Prof. Dr. Nilüfer Tuncer’e Armağan
içinde* (ss. 302-313). Ankara: Türk Kütüphaneciler
Derneği.
- Yılmaz, B. (2005b). Türkiye’de kamu yönetiminin yeniden
yapılandırılması süreci ve halk kütüphaneleri. *Türk
Kütüphaneciliği*, 19(1), 56-77.

- Yılmaz, B. (2010). Türkiye'nin Bilgi Toplumu politikasında kütüphane kurumuna yaklaşım. *Bilgi Dünyası*, 11(2), 263-289.
- Yılmaz, B. (2011). Ankara'daki halk kütüphanesi sistemi: Niceliksel bir analiz. *Türk Kütüphaneciliği*.25(1), 35-54.
- Yılmaz, B. ve Aydın, H. (2011). Bilgi Politikası Konusundaki Uluslararası Çalışmalarda Kütüphane Kurumuna Yaklaşım: Avrupa Birliği Lizbon Stratejisi ile Birleşmiş Milletler Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi. *Bilgi Dünyası*, 12(1), 46-69.
- Yılmaz, B. ve Dalkran, Ö. (2012). Türkiye'nin Bilim-Teknoloji Politikalarında kütüphane kurumuna yaklaşım. *Bilgi Dünyası*, 13(1) 57-81
- Zickuhr, K., Rainie L. ve Purcell, K. (2013). *Library services in the Digital Age*. Pew Research Center. Erişim adresi: <http://libraries.pewinternet.org/2013/01/22/library-services/>
- Zickuhr, K., Rainie, L. ve Purcell, K. (2013). *Younger Americans' library habits and expectations*. Pew Research Center. Erişim adresi: <http://libraries.pewinternet.org/2013/06/25/youngeramericans-library-services/>
- Zickuhr, K., Rainie, L., Purcell, K. ve Duggan, M. (2013). *How Americans value public libraries in their communities*. Pew Research Center. Erişim adresi: <http://libraries.pewinternet.org/2013/12/11/librariesin-communities/>
- Webster, F. (1995). *Theories of the Information Society*. Second edition. London and NewYork: Routledge.
- WEF (2015). *Networked Readiness Index*. Erişim adresi: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GITR2015.pdf
- Worldometers (2016). World population. Erişim adresi: <http://www.worldometers.info/>